

Ýer yranmasy: Many sarsanda...

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Ýer yranmasy: Many sarsanda... ÝER YRANMASY: MANY SARSANDA...

Olaryň başyna düşen betbagtçylygyň derdi paylaşylýar. Adamlary, jaýlary we simwollary bilen bile Marakeşi harap eden ýer yranmasynyň galtaşan ýürekleri yranýar.

*Marokko anna gününiň aşamy soňky ýyllarda gören iň uly ýer yranmasyny başdan geçirdi. 6,8 ballyk ýer yranmasynда häzire çenli iki müñden gowrak adamyň öлendigi, müñden gowrak adamyňam şikes alandygy hasaba alyndy / **Fotosurat: Hannah McKay-Reuters***

Ýer yüzündäki hemme zat – bedenler, ruhlar, närseler dygysyz yranyp dyrýar.

Emma ýer yranyp, uly güwwüldisi bilen üstünde gezip ýörenlere badak salanda, uly-kiçi adamlary goýnunda saklaýan binalaryň üçekleri çökende ölüm, ýykan-ýumranlyk, elhençlik betbagtçylygy inýär.

Ýer yranmasy tebigy hadysalara degişli. Ol diñe bolup geçeneden, daglary-daşlary iki büklüp edip, adamlary öldürip taşlandan soñ bilinýär we derejesini ölçüp bolýar.

Ýer yranmasy nirede bolup geçende-de, betbagtçylygyň bolan ýerine golaýda we uzakda ýasaýan adamlaryň ýüregine ýara salyp yetisýär.

Milletine, diline we özara dawa-jenjellerine garamazdan, ýeriň ýüzi tutuş adamzat maşgalasynyň öýüdir. Uruş turanda adamlar öz aralarynda oňuşmaýarlar. Her kimiň öz durýan hatary bolýar. Adamlar biri-birini öwýänler we tankyt edýänler bilen goldaýanlara we garşy çykýanlara bölünýär. Emma ýeriň gahary gelende we üstünde ýaşap ýörenleri aýlap uranda duýgular gujaklaşýar we ýer yranmasynyň bolan ýerine ýakyn-daşdaky ýüreklerde dert-hasrat, mähir-muhabbet birleşýär.

MARINA
BERENSON

MARRAKECH FLAIR

MARRAKECH FLAIR

ASSOULINE

ASSOULINE

[kitapey.ru](#)

Her bir ýeriň öz bedeni, ýüregi, duýgusy bolýar. Käbirleri-de janly bolýar. Ony ýa görýänsiňiz ýa sizi görýändigini duýýansyňz. İçinde ýasaýan we ýa-da özüne golaýlaşýan hemmeler üçin aýratyn dil emele getirýär.

Marakes hazır resmi taýdan Magryp (Fas) adyny göterýän ýurduň ýüzlerce ýyllap adyny göteren şäher. Latyn dilinde şindizem Marokko («Morocco») görnüşinde ulanylýar.

8-nji sentýabr gününüň agşamsy şäher merkezinde we onuň etek raýonlarynda ýer yranmasy bolup geçdi.

Apat ýaş-garry diýmän, aýal-erkek diýmän ýüzlerce adamy alyp gitdi. Adamlaryň guran we wagtyň reňklän binalary ýer bilen

ýegsan boldy. Taryh ol ýerde ýasaýanlaryň ululygyny usadyp goýberdi.

Marakeşde hemmeleriň we hemme zadyň aýdara-söyläre zady bar. Şäheriň merkezinde ýerleşen «Jâmiu'l-Fenâ» ploşady adamyň döredijilik zehininden çogup çykan ajaýyp eser bolup öñümize çykýar.

Bu meýdan öñden mälim kiçijik barlyk sahnasynda hereketli dil göterýär. Kiçisinden ulusyna adaty adamlardan käbirleri haýwanlary bilen dost mähirine ganýar.

«Jâmiu'l-Fenâ» meýdany

Maýmynlar, ýylanlar, başga-da san-sajaksyz janly-jandarlar bar. Olara esewan edýänleriň gülümsiremeleri gelýän-gidýän adamlaryň yüzüne şatlyk we mylaýym ýylgyryş çagyár.

Sazandalaryň her biri diňleýjilerini we ýanyndan geçýänleri jadylaýan aýdym-saz toparyny düzýär.

Bu mähirli we ýonekeý adamlar size pula zat satanoklar, gaýtam olara eçilen birkuç dirhemeniň üçin haýyr-yhsan edýärler.

Söwdagärler, ownuk garbanyşhana eýeleri, paýtunyna münen güler yüzli adam, şäheri dolduran hanymlar we jenaplar – bularyň barsy hereketdr bolup, mähirli ýylgyryş bilen sizd dost-doganlyk, mähir-muhabbet, hoşniyetlilik paýlaýan özboluşly kitapdyr.

Marakeş şäheri toýnuk gurap barýan ýyllaryň ýükünüň posy degmedik köne barlygyň nusgasý hökmünde Marokkonyň hemme

zadyny, goýnundaky araplary we amazigleri bilen bile adamlaryny alamatlandyrýan simwoldyr.

Şäher ylym-bilimiň, pelsepäniň, döredijiliğiň, fetihleriň, jihadyň, çepeç edebiýatyň, sungatyň, hoşniýetliliğiň ajaýyp utgaşygyr.

Onuň goýny titrese, diňe günbatardaky we gündogardaky doganlarynyň däl, Ortaýer deñziniň aňyrky kenarynda ýasaýan ýat-ýakyn millionlarça adamý ýüregi titreyär.

Ibn Rošt, Ibn Hazm, Musa ibn Meýmun, Ibn Araby, Zirýab, Ibn Zeýdun, Wellade ýaly ýüzlerce beýik alymyň ýaşap öten Marakeşi bolmasa musulmanlar, jöhitler, hristianlar tarapyndan emele getirilen Andalus medeniýeti bolarmydy?

Günbatar Afrikada mälikî mezhebi bilen yslamyň ýaýylmagy, tasawwuf tarykatlarynyň we arap diliniň ornaşmagy – bütin bularyň barsy Marakeşiň deňsiz-taýsyz gözbaşyndan gelýän bulakdy.

Bu durnagöz bulak hiçem guramaz. Filosoflaryň, akyldarlaryň, edebiýatçylaryň, ýazyjy-şahyrlaryň, senetkärleriň yhsany arap, fransuz, ispan dilleriniň çäginden aşyp gidýär.

Marakeş we onuň daş-töweregi sarsanda arap dünýäsiniň iň günbatar çeti (Maşryk) we iň gündogaryndaky (Magryp) ýüreklerem onuň bilen bile sarsýar.

Çünki onuň köňüllerde edinen ýeri bar. Ýer yranmalarynda jaýlar ýykylýar, harabalaryň aşağında galyp adamlar ölüär, hasrat bulut bolup çökýär, ýaralylaryň kömegine golaýdaky we alysdaky adamlar ýetişyär.

Emma güýcli ýer yranmasy diňe jaýlary däl, atlary-da sarsdyryp taşlaýar. Şäherleriň gurluşy bolýar. Daşyny taryh, palçygyny döredijilik, suwuny pikriýet, azabyny ýyllara goldanýan akyl-paýhas emele getiryär.

Maria Wittendorff

MARRAKECH

SMAG, STEDER OG STEMNING

muusmann Forlag

kitapcy.ru

Marakeş goduklasa we binalary ýykylsa, Bagdat, Tunis, Alžir, Kair, Riýad, Tripoli, Hartum we beýleki ýerler duýgulanýar. Bu ýerleriň barsynda Marakeşiň köp sanly ýüzi, ysy, nagmalary we akyl sesleri bar. Ýer yranmasы Rihteriň şkalasy ady berilen enjam bilen ölçenýär.

Emma adamyňam öz ölçügi bar. Geologlar muny okap bilmeýär. Diňe yranan ýeriň wagtynyň uç-gyraksyzlygynda aýlanýan kenarlary, dag-dereleri, peslikleri geçenler we ýeriň barlygyny ýasaýanlar muny okap hem duýup biler.

«Ömür ýeke demde nist-naut bolsa,
Ýer hem bir gezekde ýok bolup biler».

Şahyrlaryň soltany Ahmet Şewki şeýle diýipdir...

Betbagtlygyň möçberi uly: heläkçilige uçranlaryň hemmesi dogan, watan hemme zatdan eziz. Adyň sarsmaz gurluşy bolan kökleri we şahalary bar.

Emma betbagtçylyga golaýlaşyp Marakeşiň we onuň halkynyň başyna inenleri ýazmaga dyrjaşýan galam Rihteriň şkalasynda ýazylandan has erbet we gazaply sarsgyna duçar bolýar.

Marakeše kän gezek gidip görüpdim, emma şolaryň birini hiç ýadymdan çykaramok. 1983-nji ýylда Marakeşdäki Kadi Aýýad uniwersitetinde arasynda Muhammet Abid el-Jabiriniň bolan arap akyldarlarynyň, syýasatçylarynyň we intelligensiýasynyň gatnaşmagynda simpozium geçirilipdi.

Simpoziumyň gozgaýan temasy syýasy we intellektual taýdan arap dünýäsiniň başdan geçirýän konfliktleri we onuň çykgasyny tapmagyň ýollaryny ara alyp maslahatlaşmakdy.

Ýygnanyşygyň geçýän ýeri howuňy basýardy. Käbir marokkoly doganlarymyz taryhyň döreden we taryhyň ýazylan Marakeşiň taryhy gurluşyndan söz açypdy.

Marakes şäheri hakda şol medeni cărede edinen taryhy, medeni, syýasy maglumatlarynyň şol simpoziumyň resmi ýygnanşyklaryndaky çykyşlardan we jedellerden edinen maglumatlaryndan has gymmatldygyny aýdasym gelýär.

Şol ýygnanyşyklarda sebitimiziň başdan geçirýän we soñlanyp gidibermeýän konfliktleriniň üstýnde durulan ähli teoretiki cărelerde aýdylanlar gaýtalanylardy.

Häzir ähli duýgular we galamlar Marakeşi görkezýän kompasyň dilidir. Olaryň başyna inen betbagtçylygyň ýüki paýlaşylýar. Adamlary, jaýlary we simwollary bilen bile Marakeşi harap eden ýer yranmasynyň galtaşan ýürekleri yranýar.

kitapcy.ru

Abdyrahman ŞALKAM,
Liwiýanyň öñki daşary işler ministri.
Duşenbe, 11.09.2023 ý. Publisistika